
ЧЕБОЛДА І.Ю., к.геог.н., доцент

**ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ БІОРЕГІОНАЛІЗМУ
ЯК ІДЕЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНІВ (НА ПРИКЛАДІ
БІЛОКРИНИЦЬКОГО СТАРОСТИНСЬКОГО ОКРУГУ
КРЕМЕНЕЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ)**

Біорегіоналізм (нове проживання) – напрям у екофілософії, політико-філософська доктрина, згідно з якою любов до землі і спосіб життя формуються конкретним місцем проживання людей [1]. У біорегіоналізмі приховано ідею децентралізації як у політичній, так і в економічній сферах. Біорегіоналізм припускає, що людський спосіб життя повинен бути сумісним з вимогою біорегіональних спільнот планети [2].

Відповідно до цієї концепції, біорегіон – це територія, сформована певними умовами природного ландшафту (екосистеми) і може бути значною мірою самодостатньою для забезпечення спільноті людей, що там мешкає, достатніми ресурсами [3].

Біорегіоналізм можна визначити як принцип узгодження економіки, культури, освіти та системи управління якоїсь територіальної спільноти з екологічним потенціалом даного регіону [2].

Об'єктом дослідження є с. Білокриниця Кременецької територіальної громади (ТГ). Предмет дослідження – характеристика узгодженості економіки, культури, освіти та системи управління даної території. Завдання вивчити реалізованість принципів децентралізації на прикладі с. Білокриниця Кременецької територіальної громади.

Актуальність дослідження зумовлює необхідність пошуку напрямків і механізмів удосконалення сучасної системи децентралізації, з метою оптимізації та раціонального використання природних ресурсів.

До Кременецької територіальної громади входять 44

населених пункти, а саме: місто Кременець; села: Білокриниця, Андруга, Веселівка, Лішня, Великі Бережці, Малі Бережці, Іква, Хотівка, Великі Млинівці, Підлісці, Гаї, Града, Діброва, Кімната, Горинка, Духів, Кушлин, Дунаїв, Богданівка, Куликів, Савчиці, Жолоби, Катеринівка, Рибча, Іванківці, Колосова, Двірець, Рудка, Крижі, Підгайці, Вербиця, Кудлаївка, Плоске, Підлісне, Попівці, Весела, Новий Кокорів, Старий Кокорів, Сапанів, Чугалі, Бонівка, Зеблази та Шпиколоси [5].

Адміністративний центр громади розташований у м. Кременець. Загальна площа Кременецької міської територіальної громади становить 52290,0 га. Чисельність населення громади становить 42064 осіб [4].

Інфографіка показує відносно незначну частку площі і населення Кременецької територіальної громади у загальному обсягу регіону (522,9 км² і 13823 км² та 42,064 тис. і 1026,138 тис. осіб відповідно. Густина населення на км²: громада – 80,4, регіон – 74,2.

Село Білокриниця – Кременецької територіальної громади Кременецького району Тернопільської області. Розташоване на віддалі 5 км на північ від районного центру. У структурі землекористування переважають орні землі – 44,5%, населений пункт є доволі залісненим – 26%, забудовані землі займають 8%, пасовища – 14%, сіножаті – 2%, багаторічні насадження – 1% і землі під водою та болотами – 0,5% (рис. 1).

Рис. 1. Структура земельних угідь с. Білокриниця

Назва села походить від того, що колись воно стояло біля криниці, джерело якої мало біле крейдяне дно. Розташоване на березі річки Дядківська Криниця – притока річки Іква. На півдні та сході оточене Кременецькими горами. Через село проходить автомагістраль М19 Доманово-Ковель-Чернівці-Тереблече. Поблизу Білокриниці виявлено археологічні пам'ятки пізнього палеоліту, мезоліту, черняхівської та давньоруської культур.

В лісотехнічному коледжі с. Білокриниця працює краєзнавчий музей. Діють загальноосвітня школа I- III ступенів, будинок культури, 4 бібліотеки, 3 ФАПи, відділення зв'язку, амбулаторія загальної практики сімейної медицини, швейна майстерня, 4 магазини, підприємство ТОВ «Кременецьке Молоко». Село Білокриниця газифіковане у 2004 році. У цьому ж році проведено розпаювання земель [5].

Бюджет села Білокриниця за останні роки по видатках та доходах є збалансований у межах 1 млн. грн. за рахунок фермерських господарств та ТОВ «Кременецьке молоко». Щодо демографічної ситуації у селі, густа населення становить 4,6 осіб/гектар.

Андруга (Мала Андруга) розташоване на віддалі 3 км від центру колишньої сільської ради села Білокриниця. Село розташоване над р. Іква. Поблизу села є поклади торфу. Перша згадка про село Андруга – 1545 рік.

За ризьким договором 1920 року західноукраїнські землі, в т.ч. і с. Андруга відійшли до панської Польщі. У 1939 році було відкрито сільську бібліотеку, кіно з пересувною апаратурою. У 1946 році в селі облаштовано бібліотеку, почала працювати сільська школа [5].

На околиці села Андруга розташований Малоандрузький ботанічний заказник місцевого значення (34,4 га). Є церква Св. Луки (1910-1915 р.) Діють сільський клуб, бібліотека, фельдшерсько-акушерський пункт, магазин.

Село Веселівка розташоване на віддалі 2 км від с. Білокриниця. До с. Веселівка приєднано хутір Високий Горб та Дубина. На півдні та сході оточене Кременецькими горами. Перша згадка про село Веселівка – XVI століття, як власність князів Вишневецьких. До 1890 року належала графу Вороніну. Виявлено залишки древньоруського городища. Є церква Різдва Пресвятої Богородиці (1990) [5]. Діють сільський клуб, бібліотека, фельдшерсько-акушерський пункт, магазин.

На околиці села Лішня розташована гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення – Джерело Святої Анни, яке оголошено об'єктом природно – заповідного фонду. Перебуває під охороною – як джерело підземних вод, що має водорегулююче, оздоровче, естетичне та історико-культурне значення.

Біорегіоналізм приділяє особливу увагу впровадженню нових життєвих практик, носіями і популяризаторами яких можуть бути окремі громади, які власним прикладом демонструють екологічно і соціально-економічне збалансоване життя і, таким чином, заохочують інших до гармонізації своїх відносин з природою. Саме тому, при всіх своїх недоліках, біорегіоналізм цікавий тим, що зробив спроби реалізувати свої

теоретичні постулати на практиці як ключової складової сталого розвитку території.

Які можна зробити висновки та надати пропозиції? Білокриницький старостинський округ є збалансованою в історико-культурному та освітньо-оздоровчому аспектах за рахунок наявних музеїв, історичних пам'яток, закладів освіти та оздоровлення. Економічний аспект – бажає кращого, можливо негативно відіграє те, що населені пункти знаходяться у близькості до районних центрів – Кременець та Дубно. Жителі населених пунктів шукають роботу, власне, там, або виїхали на заробітки. Власне, і біорегіоналізм не дає чіткої відповіді на такі природні процеси в людському суспільстві як міграція взагалі і трудова міграція зокрема. Війна, також, вносить свої корективи. Дуже мізерна частка природо-заповідного фонду (0,6%). Найбільшим із об'єктів ПЗФ старостинського округу є Білокриницький дендрологічний парк – площею 16 га [6]. Населення, в основному, займається домогосподарством, торгує вирощеним на городах і це підтверджує принципи географічного детермінізму, які приписували провідну роль у розвитку суспільства і народів їхньому географічному положенню.

Отже, біорегіоналізм приділяє особливу увагу впровадженню нових життєвих практик, носіями і популяризаторами яких можуть бути окремі громади або комуні, які власним прикладом демонструють екологічно і соціально-економічно збалансоване життя і, таким чином, заохочують інших до гармонізації своїх відносин з природою. Саме тому, при всіх своїх недоліках, біорегіоналізм цікавий тим, що зробив спроби реалізувати свої теоретичні постулати на практиці [3]

Література:

1. Alexander, D. (1990). Bioregionalism: Science or sensibility? *Environmental Ethics*, 12(2), 161-173. Вилучено з: <http://hdl.handle.net/10613/2725>

-
2. Берг, П. (1978). Поселення окремої країни: Біорегіональна антологія Північної Каліфорнії. Сан-Франциско: Планета Барабан.
3. Davidson, S. (2007). The Troubled Marriage of Deep Ecology and Bioregionalism. *Environmental Values*, 16, 313-332. DOI: <https://doi.org/10.3197/096327107X228373>
4. Децентралізація. Офіційний сайт. Вилучено з: <http://decentralization.gov.ua>
5. Подобівський В. Історико-географічна зумовленість виникнення сучасних поселень Кременецького району Тернопільської області. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: географія*, 2010. №1, С. 452-455.
6. Tsaryk, L., Yankovs'ka, L., Tsaryk, P., Novyts'ka, S. & Kuzyk, I. (2020). Geocological problems of decentralization (on Ternopol region materials). *Journal of Geology, Geography and Geocology*, 29(1), 196-205. DOI: <https://doi.org/10.15421/112018>

ЯНКОВСЬКА Л.В., к.геог.н., доцент

ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ У МАГІСТРІВ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «ЕКОЛОГІЯ»

Науково-виробнича практика у магістрів ОП «Екологія» спрямована на здобуття професійного досвіду та формування готовності випускників до самостійної трудової діяльності. Метою практики є узагальнення і вдосконалення отриманих знань, розвиток практичних умінь та навичок, а також збір і опрацювання матеріалів для написання магістерських робіт та оформлення їх результатів.

Дана практика передбачена обсягом 9,0 кредитів (270 год) і проводиться з відривом від теоретичних занять на базах практики